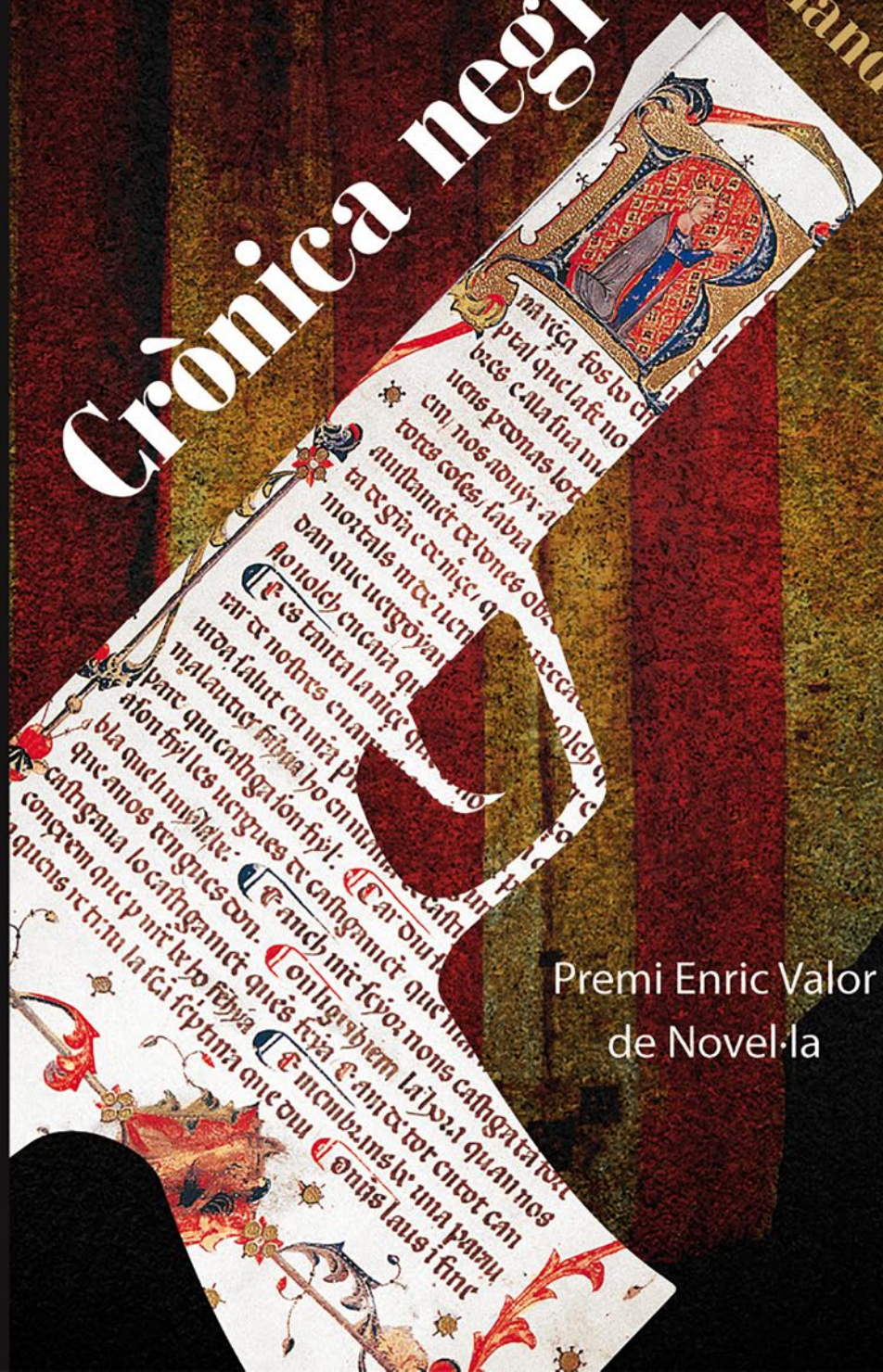

Crònica negra

Juli Alandes

Premi Enric Valor
de Novel·la

Ventus et ventus et malus conventus.

Declaracions de l'inspector cistercenc Fray Edmundo de la Cruz després d'una visita al monestir de Benifassà l'any 1604.

—No m'estranya que els pobres monjos no tragueren trellat. Sempre fa ací un vent tan desbaratat?

—Jo diria que hui no és especialment fort.

—Valga'm Déu. Quines vencillades que pega este trasto. Una altra ràfega d'estes i anem a parar al fons del barranc. En mala hora vaig dir que era millor no dur els documents a la civilització. Ara m'explique per què no han patit humitats.

—En canvi jo ara et done la raó. No veus el camí? Ja pots imaginar que carregar-ho tot i que al final de la correguda no valga res no fa cap gràcia tampoc. Ja saps que m'han dit que n'hi ha per a donar i vendre. No t'estranye que hi haja molt de rebuig. Em van enviar el que tenia «pinta de més antic». Mentre arribem, degusta el paisatge que et regala el vent. Ací, o vent o boira. No t'agraden les excursions campestres? Jo em pensava que et faria gràcia conèixer este racó de regne. És una meravella oblidada.

—I ventilada. Quin cul de món! Massa salvatge per als cistercencs i tot. No m'estranya que l'abat aquell que m'has dit s'esbalaira.

—Et cite, que no sé a qui li ho deus haver copiat: els cistercencs eren uns reis del màrqueting, molta pobresa i molt de

lloc salvatge, austeritat decorativa però al remat ben rics i amb edificis ben senyorial, poc de treball per a ells i molta renda per a traure dels camperols. Els llocs que es buscaven per Europa serien apartats però no tan salvatges. Ací, en això et done la raó, la cosa estava més dura. Estiraren més el braç que la mànega i per això anaven de conflicte en conflicte amb els veïns. I no vull acovardir-te, però encara no hem fet res. Ni hem eixit de l'asfalt.

—Que el nostre Senyor ens empare! Si ens enfilem més amunt tocarem el cel! Ja no es veu ni el monestir...

—Si és per això, tranquil, pujar ja no pujarem molt més. I per als animals salvatges...

Sales Gausa va ficar la mà en la guantera i va traure una pistola.

—Però, què dius! —es va espantar l'altre.

—Si arribes a ser mec... La pistola la tinc a mà per a les bèsties de ciutat, molt més perilloses que els porcs senglars que s'amagaran al nostre pas. Et veig malament, blanc com la cera.

—No podries conduir amb una mica més de calma?

—No et queixaves en la general que la meua cafetera no tirava? Ara que la pobra pot mostrar els seus poders...

El tot terreny va coronar la collada i va trontollar davant la força del vent, desfermat a la carena. Tanmateix, a l'altre vessant, més protegit del mestral, la ventada amainava. Van arribar a l'entrada de Fredes, el poble on moria la carretera, i, amb gran xerric de les obligades ballestes del vehicle, van girar a l'esquerra, per a prendre una pista forestal ampla i en molt bon estat. No per això el passatger se sentia millor. S'havia fet el desmenjat i havia acceptat fer aquell viatge de bojós perquè el seu guia no s'adonara de la magnitud del descobriment, però ausades que n'estava penedit. I ho va estar encara més quan van tornar a guanyar una

mica d'alçada i van deixar la pista principal per una altra, on el cotxe botava com una pilota de bàsquet. El seu estómac pujava i baixava amb cada sotragada, maleint la determinació que en mala hora havia pres. Definitivament marejat, va demanar a Sales Gausa que pararen una mica.

—Ja et veia ben fotut, tan callat, i per això no parlava jo, solidari.

—Necessite un descans, una alenada d'aire fresc.

—Aire no te'n faltarà. Quina joventut, xe.

Una setmana abans, Sales Gausa havia arribat al seu despatx de la facultat i li havia mostrat el document.

Li havia bastat amb el mer tacte del paper per a saber que allò era autèntic. Cap falsificació podia reproduir els estralls del temps i convertir el paper en aquella pel·lícula cruixent, fràgil, perforada per ací i per allà, presta a trencar-se entre els dits, on la tonalitat original s'havia enfosquit i havia donat com a resultat un gris groguenc pigallat i els cucs havien foradat rutes que serpentejaven entre la selva de les lletres com meandres de riu. La marca típica del paper andalusí, un tall en forma de pinta o zig-zag que travessava el full, precursor de la filigrana, hi era força clara. Cap dels papers de nyigui-nyogui del segle xx podia comparar-se amb aquell paper artesanal del segle XIII, aquell paper de pedaços de drap, anterior als lleixius i la pasta de fusta, que no debades havia de competir amb la resistència del pergamí.

En veure la lletra, encara n'havia estat més convençut. Endimoniada, d'una nerviositat punxeguda, amb estranys esgarra-palls de traçat dificultós. No era la lletra d'un copista de còdexs, certament. Una gòtica en una fase formativa, el malson d'un paleògraf entestat a encabir les lletres en una classificació, el

gaudi d'un grafòleg a la recerca d'arguments per a inventar una forta personalitat, tot plegat potser simplement un escrivà de mala veta a la fi d'una jornada esgotadora.

–Mira que li he pegat voltes, i no he pogut amb ella –havia reconegut Sales Gausa–. Això sí, no és el còdex perdut dels Furs que Borrull diu que va vore a Benifassà al segle XIX...

–Vés a saber què voria Borrull i què s'inventaria.

–Quina lletra més condemnada, tu. Entre això i els forats...

–Els historiadors del dret sempre ho heu tingut tot molt ben escrit... Dóna gràcies que açò sembla conservat en un assecador de pernils. No hi ha ni un tros florit, i ja és miraculós.

Sabia que, si ho haguera pogut desxifrar, Sales Gausa s'hauria estalviat amb gust haver de recórrer a ell.

–Ho has ensenyat a algú més?

–Tu, el primeret.

–Has tingut sort. No crec que hi haja molta gent capaç de llegir açò de primer colp d'ull.

–És romanç. No és llatí. A això sí que arribe...

–Romanç, d'acord, però quin romanç?

Mentre es fotia de Sales Gausa mirava de llegir el document sense que es notara el seu trasbals. No era difícil, malgrat la lletra, perquè a mesura que llegia s'adonava que ja sabia què hi posava, que no era la primera vegada que llegia allò. I allò no podia ser del XV. Si no era del XIV, era, Mare de Déu Senyor, aleshores què tenia entre mans, del XIII!

–Valencià, no?

«Valencià» del segle XIII? Allà també hi havia aragonès... segons alguns, mossàrab segons uns altres. El passatge era tan famós com polèmic. De debò Sales Gausa no tenia la més mínima idea de què hi posava? Era tan terròs com per a no haver lligat quatre paraules que li donaren la clau de volta del text? De debò no sabia què li havia posat entre les mans?

–Si el que m’han contat és veritat allò és tot un tresor. Hi ha un bagul sencer ple a caramull. Segle xv?

–Això no ho puc endevinar amb un full on no es veu cap data. No sóc un mag.

–Què hi posa?

–Cap gran novetat. Jo diria que és una còpia, de pèssima cal·ligrafia, d’un passatge del *Llibre dels Feyts* de Jaume I.

–Sent del segle xv, poc valdrà, en eixe cas.

–No cregues. La còpia més antiga que es coneix de la *Crònica* o *Llibre dels Feyts* és del principi del xiv, però és una versió llatina. La primera en romanç és bastant posterior. Per poc antiga que siga esta... Depenent, això sí, de l’estat de conservació i de la quantitat de fragments de què disposem... A més, tingues en compte que ara és març de l’any del senyor de 1987, i que l’any vinent es pretén celebrar amb gran boato el 750 aniversari de la conquesta de València, i per tant el rei Jaume està de moda.

No va dir que aquella versió quasi il·legible, farcida de ratllades i rectificacions, d’abreviatures inoïdes i llengües diverses, només podia ser, si de cas, un esborrany. L’esborrany del segle XIII. El primer dictat del rei, després rematat per un escriptor? Potser somiava.

–D’on ha eixit açò?

–És absoluta primícia. No sé si saps que el meu iaio era dels Ports de Morella.

–No ho hauria dit mai.

Sales Gausa va riure. Sabia d’on venia la ironia del seu interlocutor.

–Jo m’he criat al Cabanyal, què li farem. Barri mariner de València. Els meus iaies materns, llauradors de marjal. Els meus amics, tots del Cabanyal, parlar apitxat i ben apitxat, i amb orgull.

–I això és el valencià de veres...

–Jo no sóc tan tarambana. Ja et dic que tinc arrels al Maestrat. I ja saps el que jo dic: el tortosí és valencià, dut pels mos-sàrabs que s’hi instal·laren, ben diferent del català de Tarragona i Barcelona.

–Molt agosarat, això...

–I tu un cabró que nada entre dos aigües i fa el joc als traïdors...

–El que he de sentir.

–Hauries de ser més clar. T’ho dic sempre.

–I jo et dic que s’ha d’anar amb més compte.

Va fer un gest d’impaciència, penedit d’un comentari que havia donat peu a tanta faramalla familiar i lingüística. Sales Gausa va tornar a la qüestió.

–Bé, com et deia, encara em queda contacte familiar allà al Maestrat. Estaven fent obres en un mas perdut a la muntanya, mig ensorrat, per mirar de recuperar-lo ni que fóra per a l’estiu, van tombar un barandat i van trobar un recambró amagat. I en ell, un bagul ple de documents. Els anaven a llançar, però un d’ells va fer memòria del seu parent erudit del cap i casal i va pensar que potser allò tenia algun valor. M’han enviat una mostra del material per correu.

–On està el mas? Això ho hem de vore.

–Tu estàs segur? Allò és el cul del món. M’ho poden baixar a Vallibona.

–Això s’ha de vore *in situ*. Moure-ho pot significar barrejar-ho, enviscar-ho, vés a saber.

–No crec que hagen deixat gran cosa del *situ*.

–Pitjor m’ho poses. Anem demà.

–Demà? Ui, xicon, això ha de ser la bomba... No sé si podré avisar-los que anem... No tenen telèfon, s’ha de cridar al bar i...

–En eixe cas anem quan pugues aconseguir les claus.

–Claus? No em faces riure.

–No em digues que no està ni tancat i que ho pot agarrar el primer que passe.

–Exacte.

–Insensats!

–Només que no hi ha perill que passe ningú.

–Demà podem anar, sí o no?

–Si t'encabotes...

–Tu saps el camí?

–I tant. És un paratge molt especial. Una caminada que m'agradava repetir cada estiu, quan encara no m'havia rovellat.

–S'ha d'anar a peu? No em fotes.

–No patisques. Ara entendràs per què tinc eixe cotxe del qual tant es descollonen vostès, senyors professors més o menys numeraris que creuen que la dignitat d'un catedràtic es mesura per l'aparença del seu automòbil.

En mala hora, de debò. Certament, en aquell purgatori perdut poques ànimes anaven a penar. La seua potser ho mereixia. Havia estat un acte d'inconsciència omplir l'estómac amb una ració de calamars i una altra de creïlles braves –delicioses li havien semblat, ai!– en el bar de la plaça porxada de Sant Mateu on havien parat a dinar. La intenció primera de Sales Gausa havia estat fer escala a Vallibona per a saludar la parentela, però havien sortit molt tard de València, atrapats en el garguller del tràfec faller, i el ritme parsimoniós del Land Rover no era gens adient per a recuperar el temps perdut.

–Si peguem cap a Vallibona hem de fer una volteta ben bonica, encara que agarrem la pista de Castell de Cabres –havia reconegut el conductor, entre xamada i xamada de cigarreta negra–. I damunt, la meua família paterna és tan rural com romancera. Ens tocava estar un parell d'hores fent els honors a

les pastetes de les ties, per no fer un lleig. Val més que parem a fer un mosset a Sant Mateu i fem marxa per Traiguera i la Sénia. Pobres. No sabran ni que hem vingut.

En passar la Sénia i penetrar en la Tinença de Benifassà va començar la tortura. Una carretera estreta i regirada, que s'enfilava per un estret entre cingleres impossibles. I Sales Gausa sense callar.

—Una llàstima, t'ho dic. Sempre és una llàstima no poder menjar com toca, però si haguérem avisat ens hagueren obsequiat, sense demanar-ho, amb un corder a la brasa com no has tastat en la teua vida i en la teua vida no tornaries a tastar. Jo no sé què li fan, perquè no deixen de ser unes simples xulles torrades... La llenya, diuen, del roure del terreny, que és un dels pocs rogles del regne on tenen roures d'eixos, rebolls, que en diuen, perquè els talles i rebroten.

A penes sentir la paraula *corder* va tenir ois. Va reprimir la nàusea com va poder. La contemplació del monestir de Benifassà, dominat a vista d'àliga des de la carretera de Fredes, l'havia embadalit. Fins i tot havia assajat de fer conversa, ni que fos esbalaït per la ventada. La pista de terra, tanmateix, el va rematar.

Es va haver d'agafar a una roca per a subjectar-se. No pas pel mareig, que també, sinó sobretot pel vendaval. Va vomitar per dalt de la roca, i una peculiar pólvora de calamar i creïlla es va dipositar damunt dels coixinets de monja, habitants principals d'aquella mola castigada per la rigor del clima i de l'altura. La manca de vegetació arbòria permetia distingir un panorama extraordinari, i més encara en un dia de gran vent com aquell, però ell no estava per a aquells romanços, i potser tampoc no ho haguera estat si es trobara en millors

condicions, ja que els seus delits tiraven més cap a les obres humanes, com ara les cistercenques, que cap a les grandeses de la natura. Ni tan sols haguera fet esment del lligam entre els cistercencs i la natura. Els paisatges dels monjos blancs eren, sense excepció, grandiosos. Canigó, Cuixà, Poblet, Benifassà, Valldigna... Valls dignes d'alfandecs esborrats, arcs faixons de pures línies crescuts enmig de les bosquíries... No empenyem. No omplim de glorioses visions menys romàntiques del que sembla un instant tan poc digne. Benifassà feia quatre dies que havia deixat de ser un munt de runes, i la reconstrucció era ben aleatòria. Les pedres de Valldigna segueixen escampades pel món, vòmit amortitzat, i el nostre malaguanyat medievalista havia oblidat per complet l'existència dels ordes monàstics. Això sí, buida la panxa, el vent, que tallava la pell, el va deixondir immediatament.

—Mira els Columbrets que bé es veuen. Hi ha qui diu que en dies extraordinàriament clars es veu Mallorca. Ni de conya. Més clar que hui mai. La imaginem, que ja és prou.

Sales Gausa no va rebre contestació. Sense immutar-se, va continuar perorant.

—Jo crec que acabes de batre un rècord mundial.

La mirada del vomitador indicava que no estava per a bromes, però això al catedràtic no li importava gens ni mica.

—No de quantitat, home, que això no ha sigut res. Si haguérem tastat el corder la cosa hauria estat més suculent, més consistent i més contundent... Ara bé, pensa que has boçat alhora en tres províncies i en tres regnes. O en tres províncies, dos regnes i un principat. Estàs just en el punt. El més alt del tossal dels Tres Reis, el trifini de Tarragona, Terol i Castelló, el punt d'unió dels regnes d'Aragó i València i del Principat de Catalunya.

—Ets tan ignorant com animal.

—Ai senyor, que ha tirat també el sentit de l'humor.

–Serà el tossal dels Tres Regnes, però mai de la vida el tossal dels Tres Reis, perquè de rei només n’hi havia un.

–Depèn. Potser el batejaren abans de la unió de Catalunya i Aragó.

–No sigues ruc. En aquell moment la frontera estava prou més amunt.

–Tres regnes de taifa.

–Per a tu el duro. No estic d’humor.

–Jo et veig molt millor. Ja tens una miqueta de color i tot. No hi ha res com els aires serrans. I, si això et consola, et done la raó. Els indígenes sempre l’anomenen tossal del Rei.

–Queda molt de tros de pedregar per fer? Ja passe. Tornem-nos-en.

–Calla, home. Ja no queda res. Mira’l allà davant: Sant Miquel d’Espinalvà. L’ermita que assistia les ànimes dels masovers. El nostre mas està arrimadet a la capella.

–Com deuen haver arribat ací estos papers? Un bagul sencer!
–va dir Sales Gausa mentre contemplaven l’arca meravellosa, que havien localitzat sense dificultat en travessar el llinar.

Embadalit, l’altre no escoltava Sales Gausa.

–Traguem-ho fora. Ací no m’hi veig.

–Fora? S’envolarà!

–N’agarre una mostra. Jas, aguanta’m això.

Van tornar a l’exterior, arrecerant-se del vent darrere d’una paret mig derruïda. Va agafar alguns dels documents.

–Què? –va preguntar l’impacient catedràtic.

–Calla, que no em concentre. I açò no és gens fàcil. Ací hi ha de tot, i ben barrejat.

–Si hi ha de tot..., hi ha joies.

Millor si li donava conversa, va decidir el lector.

–El pare Chavalera, segur.

–Com?

–No m’ho preguntaves adés, com havia arribat açò ací? El pare Chavalera fou l’autor d’una enciclopèdica i inèdita crònica de la història del monestir i, sobretot, l’abnegat salvador dels tresors del monestir de Benifassà durant la invasió napoleònica. Va aconseguir endur-se a la segura Mallorca la major part de l’arxiu, i també va deixar un índex dels documents que contenia. És molt probable que esta caixa fóra una espècie de calaix de sastre que es quedaria per classificar i catalogar. No tindria esme d’empaquetar-ho cap a Peníscola i les Illes, però ho amagaria en un lloc pròxim però segur, en el lloc més perdut que va poder trobar, a la vora mateixa dels dominis del monestir.

–I els francesos l’enviaren al cel i els papers ací es van quedar...

–No ho va voler la fortuna. Va sobreviure al cataclisme –mentre parlava, s’escarrassava a desxifrar els fulls. Alguns els tornava de seguida a Sales, uns altres els tenia una bona estona davant dels ulls–. Va tornar al monestir i va passar bona cosa d’anys encabotat a recuperar les rendes del cenobi, que els pobles de la Tinença pretenien estalviar-se ja per sempre més. Deuria estar massa ocupat per a fer memòria dels paperots, dic jo.

–I hi ha fulls de la *Crònica* del rei en Jaume? –Sales Gausa no callava.

–Algun de solt. Fragments d’esborranys... Ací no hi ha cap ordre... És difícil de dir... i de llegir.

–I què feia això a Benifassà en comptes de podrir-se en l’arxiu de la Cancelleria Reial?

–La Cancelleria vindria més endavant, quan el rei va sentir la necessitat de posar ordre en la paperassa. Veient el que hi ha ací mesclat, una decisió comprensible. I, al cap i a la fi, açò no és documentació oficial, sinó privada. I això ho tenia Jaume en els monestirs de més confiança. A Sixena, sobretot. Però també

a Benifassà, fundació seua, i que quedava molt més prop, en el límit del regne nounat. Li dedicava molts esforços i hi passava molt de temps... Tot suposicions, pots imaginar.

–Molt plausible.

–Però si és l'esborrany de la primera redacció té un valor incalculable! Com va passar desapercebut al segle XIX i tot?

–No córregues tant. Només hem vist quatre fulls solts. I un esborrany no tenia cap valor per als cronistes de l'època moderna. I encara més, Benifassà no nadà mai en la riquesa, i els seus abats eren més nigromants que historiadors.

Es va interrompre.

–Caram! –Sense adonar-se, es va posar a llegir en veu alta, lentament, destriant amb dificultat els mots:– *«E, senyor meus, aquesta és la trista veritat: ací al regne sarraí de València non hi ha rei ni auctoritat. Zayyan ben pocs honors e amors té. Mes tampoc non hi ha crestians neguns. Tot són sarraïns que parlen llur algaravia e ben paucs entenen romanç. Faules són les històries de crestians i de romanç d'alarbs dels preïcadors, que només volen donacions e donacions e inventen esgléyes e monestirs. Volen, senyor meu, conquistar sens armes. Zeyt abu Zeyt s'ha queixat amb raó de l'arribada d'aquells dos frares italians que volien convertir los sarraïns...»*. No, no és possible...

–No entenc gran cosa –va reconèixer Sales Gausa–. Què hi ha tan roí?

–Això ho hem de cremar.

–Què dius, home!

–Que això ho hem de cremar. És la ruïna de les nostres teories.

–Això no ho podem fer. És una troballa històrica!

Els ulls de l'enervat van guspirejar.

–Ja t'he guipat, fill de mala mare, que la vendries per un bocí de glòria efímera. Tu vols fer més carrera encara, abans

de jubilar-te, com si no en tingueres prou ja. Sempre has fet el mateix, i et vendràs a l'or més brillant, català o de Moscou, si cal.

—Jo vull que mane la veritat. No es poden destruir documents perquè no convenen.

—La veritat! Il·lús positivista del dret, que t'has quedat en el segle XIX. La veritat sempre és relativa. Com els documents, que els lliges com vols.

—Per tant, deixa que es puguen llegir.

—No entens res, capsot. Açò no demostra res. Balasc d'Alagó, que és el noble que està fent este informe per al rei, com un agent secret qualsevol, i si no ell un escrivà seu, volia desfer-se de l'Església perquè els ordes militars i el bisbe de Tortosa eren la seua competència més directa en la carrera per apoderar-se de la frontera. Segur que ja s'ho estava fent per a quedar-se Morella amb astúcies. No devia pensar encara que el seu rival acabaria sent el rei. No va vore els mossàrabs perquè no els volia vore. No li convenia gens ni miqueta. Però la gentola esta s'agarrarà com una llapassa a això per a desacreditar-nos. No deixaré que els llegisquen com els done la gana i els falsegen.

—Perquè els llegisquen com tu els has llegit ara, per exemple?

—Sabia que eres cabró, però no tant. Mira què fa el vent amb el teu document.

Va començar a esgarrar les vores del paper que tant havia lloat i a deixar que el mestral se n'enduguera els bocins cap a les desertes extensions dels Ports.

—Estàs boig!

Sales Gausa es va abraonar damunt d'ell per a evitar que continuara amb la destrossa. L'altre, més jove i més fort, se'n va desfer amb facilitat i el va apartar amb una forta puntada de peu. El catedràtic va recular, va ensopegar amb un tronc redolat d'un munt de llenya, va caure de tos i es va colpejar el bescoll contra el cantell de l'ampit que protegia la terrassa exterior del

mas de l'enorme tallat que s'obria fins a la llera de l'impenetrable barranc de Patorrat, tres-cents metres més avall. Va quedar inconscient, estès a terra.

L'agressor va restar immòbil, sense saber què fer, amb les restes del full mig esbocinat premudes amb força i ràbia. En veure que el catedràtic no es movia es va espantar. Se li va acostar i li va buscar el pols.

–Jo no volia... –va mussitar.

Es va asseure damunt un tronc i es va agafar el cap amb les mans. Al cap d'una estona de reflexió es va aixecar. Va arreplegar els documents que havien quedat escampats, arrombollats en un racó pel caprici del vent. Els va deixar ben subjectes sota un cantal i va anar on jeia el mort. Li va alçar el jersei i hi va veure despuntar ja el sangtraït que delatava el colp inicial.

–Difícil d'explicar...

Va contemplar el grup de voltors que senyorejaven el cel tota l'estona, traçant cercles.

–No sóc culpable, tu ho saps –va dir cap al cel–. No he estat més que l'instrument de la providència.

Va prendre una decisió.

–Qui no arrisca no guanya. I quan no hi ha res a perdre perquè pareix que tot està perdut no hi ha més solució que arriscar i confiar en la voluntat divina. Amb fe. I amb obres. Perquè fe sense obres morta és.

Va buidar el contingut de les butxaques del cadàver. Va agafar la clau del Land Rover i la mistera. Va dubtar sobre què fer de la documentació i els diners. A la fi es va quedar amb els diners i hi va deixar la documentació i el tabac.

«La providència és generosa –va pensar–. Amb la tos que exhibies pocs i ben patits dies de vici et quedaven.»

Amb penes i treballs, va alçar el cos inert del malaguanyat catedràtic i el va abocar a l'afrau per damunt de l'ampit. Va com-

provar-ne el resultat i no li va semblar gens satisfactori. Havia rodolat una mica pel petit glacis que menava a l'espadat, però unes mates de boix esgrogueït l'havien aturat i havien impedit que s'estimbara. Amb molt de compte, va saltar la barrera i s'hi va acostar. Va desenganxar el cos dels matolls i el va empènyer carena avall. Aquesta vegada, acompanyat d'un petit ròsec de pedres, va arribar al cingle i va caure. Els voltors, en atenta guaita, van estrènyer de seguida el diàmetre dels seus cercles.

De nou dins la cleda del mas, va arregar els documents, va entrar a la cambra i els va deixar en la llar de foc. Va arrossegar el bagul fins a la vora de la llar per a abocar-hi la resta del paper, però es va aturar. Va pensar que no li convenia gens atraure l'atenció amb una columna de fum. Sempre estaria a temps de cremar-ho en un lloc més discret. I sempre valdria més garbellar-ho i conservar el que poguera ser profitós.

Va carregar el bagul en el tot terreny. Li hauria agradat endur-se la ingènua imatge de Sant Miquel que, escrostonada i amb els colors primaris, romànics per populars, esmorteïts, esperava arrimada a un racó el trist destí del foc o l'abocador. Una imatge que havia protegit durant cent-vuitanta anys de desamortitzacions, carlinades, revolucions i maquis el tresor que ell ara s'endua. Havia estat en apartar-lo del seu nínxol i tirar l'envà que havia aparegut el doble fons. Era preferible, tanmateix, no deixar un rastre tan evident del pas d'estranyes. Amb sort, els ossos de Sales dormirien durant segles al fons del barranc, repelats per voltors i raboses, i del bagul ningú no se'n recordaria, com no ho havia fet el pare Chavalera. Tant de bo l'arcàngel el protegira. Juraria que li somreia.

–La meua espasa serà flamígera –va declarar-li.

Del bagul ningú no se'n recordaria? Va tenir una idea millor.

Allà mateix hi havia un grapat de sacs de guano buits que esperaven les escombraries de l'enderroc dels barandats. Va tri-

ar ràpidament una bona quantitat de documents que no eren medievals, ben fàcils de distingir. Semblaven, a primera vista, apunts de la comptabilitat moderna dels frares. Va deixar el rebuig en el bagul i va posar la resta dins d'un dels sacs.

Satisfet, va pujar al vehicle i va abandonar el mas. Afortunadament, la tornada no tenia pèrdua. Sense pressa i sense pausa, va refer el camí de València, aquesta vegada per la costa, precaució segurament sobrera però gens costosa. La densitat de trànsit feia molt més difícil que ningú remarcara el pas d'un vehicle concret. Era ja mitjanit quan va arribar a una ciutat coronada de palmeres de foc.

Va aparcar a una distància prudencial del seu domicili –es va consolar pensant que, encara que haguera volgut, segurament no haguera aconseguit aparcar més prop. Hi va anar i va agafar una bossa de viatge. Va tornar al vehicle, el va engegar i va buscar algun carreró fosc i poc transitat per les envistes del Jardí d'Aiora, relativament prop de la casa de Sales Gausa. La fortuna li va oferir de seguida una plaça lliure. Fins i tot els turistes defugen certs indrets a l'hora d'aparcar. Va restar una estona dalt del cotxe, a l'aguait. A la fi, cerciorat de la quietud de l'entorn, ben llunyà del brogit fester, va embotir el sac de guano dins la més discreta bossa de viatge, va agafar la pistola de la guantera i va aprofitar per a passar un drap per tots els llocs que podia haver tocat. Va baixar del vehicle, el va tancar amb clau i, encarant la direcció contrària a la que més li convenia, va marxar amb tranquil·litat cap a casa.